

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
İSLAM TETKİKLERİ MERKEZİ DERGİSİ

JOURNAL OF THE NEAR EAST UNIVERSITY ISLAMIC RESEARCH CENTER

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ İSLAM TETKİKLERİ MERKEZİ DERGİSİ
JOURNAL OF THE NEAR EAST UNIVERSITY ISLAMIC RESEARCH CENTER

ISSN: 2148-922X

Dergimiz, uluslararası hakemli bir dergi olup, uluslararası
Research Databases veri indeksi ve İSAM İslam Araştırmaları Merkezi
ve dergipark tarafından taranmaktadır.

Yakın Doğu Üniversitesi Adına Sahibi
Owner on Behalf of Near East University
Dr. Suat İrfan GÜNSEL

Onursal Editör | Honorary Editor
Prof. Dr. Ümit HASSAN (Rektör/President)

Editörler | Editors
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ & Doç. Dr. Ahmet Erhan ŞEKERCİ
mehmet_mahfuz@yahoo.com; ahmetsekerici@gmail.com

Yayın Kurulu | Editorial Board
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK, Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ,
Doç. Dr. Ümit Horozcu, Yrd. Doç. Dr. Muhammet Mucahit ASUTAY,
Dr. Öğr.Üy. Fethullah ZENGİN, Ar.Gör. Zeynep Münteha KOTAN

Danışma Kurulu | Advisory Board
Prof. Dr. Mümtaz ALİ (International Islamic University, MALEZYA)
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (Yakın Doğu Üniversitesi Öğretim Üyesi, KKTC)
Prof. Dr. Talip ATALAY (K.K.T.C. Din İşleri Başkanı, KKTC)
Prof. Dr. Muhammed BABAAMMİ (Metodoloji Enstitüsü Müdürü, CEZAYİR)
Prof. Dr. İsmail BARDHI (Dean School of Islamic Theology of Skoplje, ABD)
Prof. Dr. Şenol BEKTAŞ (Yakın Doğu Üniversitesi Rektör Yardımcısı, KKTC)
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı, KKTC)
Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ (Uluslararası Balkan Üniversitesi Rektörü, MAKEDONYA)
Prof. Dr. Enis HURŞİT, (Refah Üniversitesi Rektörü, PAKİSTAN)
Prof. Dr. Ali KARADAĞI, (Katar Üniversitesi, KATAR)
Prof. Dr. Raşit KÜÇÜK (Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Mehmet Emin ÖZAFŞAR (T.C. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ömer ÖZSOY (Frankfurt Üniversitesi ALMANYA)
Prof. Dr. Burhanettin TATAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hasan Kamil YILMAZ (T.C. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hakan OLGUN (İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Doç. Dr. Recep DURAN (Yakın Doğu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, KKTC)
Doç. Dr. Muhammed REYYAN, (Ürdün Üniversitesi, ÜRDÜN)
Doç. Dr. Mehmet ÜMIT (Yakın Doğu Üniversitesi Öğretim Üyesi, KKTC)
Yrd. Doç. Dr. Yusuf SUIÇMEZ (Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

Yönetim Yeri | Head Office
Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
email: mehmetmahfuz@gmail.com
mehmet.mahfuz@neu.edu.tr

ISSN: 2148-922X

Mizanpaj: Ankara Dizgi Evi

Baskı/Printing: Yakın Doğu Üniversitesi Matbaası/Haziran 2019

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN.....	5
Fettah AYKAÇ ES-SEYYİD KADIASKER MUSTAFA İZZET EFENDİ’NİN TALEBELERİNDEN OSMANLI’NIN SEYYAH HATTATI MEHMED ŞEFİK BEY	7
Ümit HOROZCU İLAHİYATÇILARA YÖNELİK ALGI ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI.....	27
Murat SÜLÜN EBU MANSÜR EL-MÂTÜRİDÎ’NİN TE’VİLÂTÜ’L-KUR’ÂN ADLI ESERİNİN TENKİTLİ NEŞİRLERİ	41
Fikret SOYAL MUTEZİLE ÂLİMİ KÂ’BÎ’NİN KELÂMCILIĞI VE TEVHÎD KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	57
Mahsum AYTEPE MU’TEZİLE’NİN ASLAH TEORİSİ VE BASRA MU’TEZİLE’SİNİN ASLAH ANLAYIŞININ TAHLİLİ	85
Ali KARAKAŞ ŞAFİÎ “DİVÂN”ININ HADİS KÜLTÜRÜ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	105
Cahit KARAALP YENİ BİR TEFSİR TARİHİNİN NİTELİĞİNE DAİR BAZI MÜLAHAZA VE ÖNERİLER	137
YAZIM KURALLARI, KISALTMALAR VE SAYFA DÜZENİNDE UYULMASI GEREKEN KURALLAR.....	173

EDİTÖRDEN

Sevgili okurlarımız;

Yeni bir sayı ile huzurlarınızdayız. Bu sayı ile birlikte beşinci yaşına giren dergimiz, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde interdisipliner bir anlayış ve sizlerin desteğiyle yayın hayatına devam ediyor. Bu beşinci sayımızda, birbirinden değerli yedi tane makale ile huzurlarınızdayız. Bu sayının ilk makalesi Dr. Fettah AYKAÇ'ın "Es-Seyyid Kadıasker Mustafa İzzet Efendi'nin Talebelerinden Osmanlı'nın Seyyah Hattatı Mehmed Şefik Bey" isimli makalesidir. Kendisi de bir sanatkar olan müellif, bu çalışmasıyla Osmanlı son dönemine damgasını vuran ve seyahat hattatı olarak maruf, Mehmet Şefik Bey'e dair oldukça önemli ve detaylı, deskriptif bir çalışma ortaya koymaktadır. Bir Osmanlı hat üstadının, öğrencilikten zirveye çıkışını ortaya koymaya çalışan müellifimiz, ayrıca onun hattatlık dışındaki özelliklerine de değinmeye çalışmıştır. İslam kültür ve medeniyetinin en önemli alanlarından biri olan İslam Sanat Tarihi'ne dair kaleme alınan bu çalışmanın başta alana ilgi duyan uzmanlar olmak üzere, medeniyetimizin ne denli derinlikli bir yapıda olduğunu görmek isteyen gençlerimize de ufuklar açacağını umuyoruz. İkinci makalemiz Doç. Dr. Ümit HOROZCU'nun "İlahiyatçılara Yönelik Algı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması" başlığını taşımaktadır. Din psikolojisi alanında yaptığı ölçeklendirmelerle alana katkı sağlayan müellifimizin, bu çalışması da İlahiyatçılar arasında oldukça dikkati çekeceğini umuyoruz. Ülkemizde dine, ilahiyat eğitime verilen önemin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan bazı doğru yada yanlış algıların bu çalışmayla birlikte ne ölçüde, camia içindeki bireyler tarafından kanıksandığı yada eleştirildiği de belli bir oranda ortaya konulmaya çalışılmıştır. Alana yada daha doğrusu dine/ilahiyata ilgi duyan herkesin dikkatini çekecek verileri bu çalışmada bulabileceğini tahmin ediyoruz. Dergimizin üçüncü makalesi Prof. Dr. Murat SÜLÜN'ün "Ebu Mansûr el-Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân Adlı Eserinin Tenkitli Neşirleri" başlığını taşıyan çalışmasıdır. İslam Dünyası'nın iki ana itikadi mezhep imamından birisi olan Mâtürîdî'nin en temel eseri olan Te'vîlâtü'l-Kur'ân'a dair son zamanlarda yapılan çalışmalar artmıştır. Müellif bu makalesinde, bu eserin son zamanlarda yapılan edisyon kritiklerini titiz bir şekilde ele almaktadır. Makale, hem usul hem de içerik bakımından alana ilgi duyan araştırmacıların önemli ölçüde istifade edeceğini umduğumuz bir çalışmadır. Dördüncü makalemiz Dr. Fikret SOYAL'ın "Mutezile Âlimi Kâ'bî'nin Kelâmcılığı ve Tevhîd Konusundaki Görüşleri Üzerine Bir Değerlendirme" isimli çalışmasıdır. Bu çalışmada,

bir Mutezile alimi olarak Ka'bî'nin kelim ilmi bakımından yeri tartışılarak, Tevhid kavramı konusunda ortaya koyduğu görüşlere dair kapsamlı bir değerlendirme sunulmaktadır. Beşinci makalemiz Dr. Masum AYTEPE'nin " Mu'tezile'nin Aslah Teorisi ve Basra Mu'tezile'sinin Aslah Anlayışının Tahlili" başlıklı makalesidir. Makale'de Mu'tezile'nin en merkezi kavramlarından birisini teşkil eden aslah teorisi, mezhebin Basra ekolü çerçevesinde tahlil edilmeye çalışılmaktadır. İçerik bakımından Allah, tabiat ve insan arasındaki ilişkiyi rasyonel temeller üzerinden inşa etme ve açıklama çabasının ifadesi olan aslah kavramı düşünce dünyası içinde oldukça etkili olmuş bir kavramdır. Mümkün bir varlık olan insanın vacip bir varlık olan yaratıcıyı anlama çabasını, yine yaratılmış bir akıl çerçevesinde ortaya koyması oldukça dikkate değerdir. Müellifin yaratıcıyı zorunlu kılan bir aslah düşüncesi yerine, temelini Kur'an'dan alan ve koşullara bağlı bir açıklama çabasını barındıran lütuf kavramı çerçevesinde konuya yaklaşımı ve ortaya koyduğu fikirlerin siz okuyucularımızın dikkatini çekeceğini umuyorum. Altıncı makalemiz Dr. Ali KARAKAŞ'ın "Şafiî 'Divân'ının Hadis Kültürü Açısından Değerlendirilmesi" başlığını taşımaktadır. İslam Düşüncesi'nin en önemli baskın figürlerinden olan İmam Şafiî'nin fakihliği, muhaddisliği ve dilticiliğinin yanında edip ve şair yönünü gösteren bir eseri olan Divan'ı bu makalenin konusunu teşkil etmektedir. Fakihlik yönü ağır basan bir düşünür olarak İmamı Şafiî, bu eserinde özellikle edebi bir dil ile hadise olan hayranlığını ortaya koyması oldukça dikkate değerdir. Müellif bu çalışmasında imamı Şafiî'nin Divan'ında karşımıza çıkan beyitlerdeki hadise dair yansımaları ele alarak bunları kaynak ve metin olarak tespit etmeye çalışması oldukça dikkate değerdir. Zira İslam kültür coğrafyasında üretilmiş çoğu edebi eserde dinin iki ana kaynağından ilham alarak inşa edildikleri görülmektedir. Bu da inancın hayatın tüm alanlarında, ana kaynaklarıyla birlikte bizi kuşatması bakımından önemlidir. Titiz bir tahlili içeren bu çalışmanın siz okuyucularımızın da dikkatini çekeceğini umuyoruz. Bu sayımızın yedinci ve son makalesi Dr. Cahit KARAALP'in "Yeni Bir Tefsir Tarihinin Niteliğine Dair Bazı Mülahaza ve Öneriler" başlığını taşımaktadır. İslam dininin birincil ana kaynağı olan Kur'an'ı anlamak çabasını ifade eden Tefsir ilmine dair, tarihi serencam dikkate değer bir şekilde ele alınmaktadır. Ayrıca geleceğe yönelik Tefsir Tarihine dair yazım çalışmalarının içerik ve niteliğine yönelik önemli mülahaza ve önerileri barındıran bu çalışmanın alana emek veren araştırmacıların dikkatini çekeceğini umuyoruz.

EDİTÖR

Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ